

היכון, הכן – מוכנים לגאולה

שיעור לפרק ד

בגלל אבות
תושיע בנים

מעריך שיעור

השיעור מבוסס על משנה כא, רעיון חסידי מלוקט ממקורות שונים (מצויין במהלך השיעור)

אביזרים: ארגז עם פתקי הגרלה ופרס לזוכה.

פתיחה: היכון, הכן!

התלמידים יתחלקו לארבע קבוצות. כל קבוצה תקבל סוג שונה של 'אירוע' ותצטרך לחשוב כיצד להתכונן ולהגיע מוכנה לאירוע: חתונה במשפחה, אורח חשוב, טיול כתתי, טיסה לחו"ל. אפשר לסכם את התשובות בעל פה על ידי נציג מכל קבוצה, או לבקש מהקבוצות לרשום כיצד הם מתכוננים למאורע המיוחד.

אנו רואים שלפני כל דבר חשוב – צריך להתכונן. לפעמים מספיק שבוע או כמה ימים (טיול/נסיעה) ולפעמים אפילו כמה שבועות או חודשים (חתונה). יש מאורע חשוב מאוד שעם ישראל מחכים לו כבר כמעט אלפיים שנה, התדעו מה הוא? גאולה.

דיון: כיצד לדעתכם עלינו להתכונן לגאולה? (נרשום על הלוח תשובות שונות של הילדים).

בפרק השבועי, פרק ד', אנו קוראים את משנה כא: "רבי יעקב אומר: העולם הזה דומה לפרוזדור בפני העולם הבא, התקן עצמך בפרוזדור כדי שתיכנס לטרקלין".

נסביר את המשנה. פרוזדור – חדר מבוא, מסדרון לפני שנכנסים לחדר. טרקלין – ארמון, חדר של מלך. לפני שאדם נכנס למלך הוא מתכונן. לדוגמה, בבית כנסת בדרך כלל יש חדר קטן בכניסה, אדם נכנס לשם, נוטל ידיים, מסתדר וכך נכנס לבית הכנסת לתפילה כראוי. פרוזדור וטרקלין – הם משל לכך שהחיים זה רק פרוזדור והכנה למה שיש אחרי החיים. עלינו להכין את עצמנו בפרוזדור, בעולם הזה, כדי שנוכל להגיע כראוי לעולם הבא.

יהודי עשיר נכנס לביתו של צדיק וגילה עניות בכל פינה. הבית היה מרוהט בפשטות, כלי הבית היו ישנים וסדוקים וגם קירות הבית נזקקו לשיפוץ דחוף. העשיר נזכר בארמון המרווח שהוא גר בו ולא היה יכול לעמוד על הסתירה בין השניים. 'כיצד הרבי מסוגל לחיות כך', שאל בפליאה?

'היכן אתה מתאכסן כרגע?' שאל הרבי. 'באיזו אכסניה באזור', השיב הגביר.

'האם האכסניה עומדת בסטנדרטים של הבית שלך?' 'לא', השיב העשיר, 'למען האמת היא די פשוטה, אבל עכשיו אני רק בדרך ואילו בבית הכול אחרת'.

'זהו בדיוק', ענה הצדיק בהתלהבות, 'החיים בעולם הזה הם רק שלב ביניים בדרך לגאולה. אך כאשר יבוא המשיח ועם ישראל ישוב הביתה, נזכה סוף-סוף למעמד הראוי לבן מלך'.

במובן רחב יותר אפשר לומר, כי הגלות כולה היא סוג של פרוזדור, והגאולה היא הטרקלין. עלינו להתכונן בימי הגלות לקראת ההגעה אל הגאולה.

התלמידים ימלאו את משימה 1 בדפים – הסבר המשנה.

יש פתגם חסידי על המילים בהגדה של פסח "כל ימי חיך להביא לימות המשיח"¹. זהו רמז לכך, שכל החיים אנו אמורים לעסוק בהבאת ימות המשיח "כל ימי חיך להביא לימות המשיח".

והשאלה היא: מה אנו אמורים לעשות כהכנה לגאולה?

¹ הפירוש הפשוט הוא, שמהמילים "כל ימי חיך" לומדים שיש לזכור את יציאת מצרים גם בימות המשיח.

היכון, הכן – מוכנים לגאולה

שיעור לפרק ד

בגלל אבות
תושיע בנים

כאשר חשבנו 'איך להתכונן לאירועים מיוחדים' עלו כמה סוגי רעיונות:

- א. איך להכין את עצמנו – בגדים מתאימים, ציוד אישי שאנו צריכים וכדומה.
- ב. איך להכין את המקום – הכנת הבית לאורחים/אולם לחתונה/מקום בנסיעה.

גם כאשר אנו מדברים על צפייה לגאולה נתייחס קודם כל 'איך להכין את עצמנו', ואחר כך 'איך להכין את העולם'.

חלק ראשון: להכין את עצמנו

מסופר על הצדיק ה"ישמח משה", שקיבל הודעה כי חתנו האהוב עומד להגיע ביום מסוים לביקור. כולם התכוננו לביקור, וביום המיוחל המתין בחוץ. אולם החתן בושש מלבוא. בני הבית התמלאו דאגה, ובניתיים הצדיק עצמו המשיך את לימודו בבית. כאשר סוף סוף התקרבה העגלה בה נסע החתן, נשמו כולם לרווחה, והגבאי התפרץ לחדרו של הצדיק ואמר בשמחה: "רבי, הוא בא".

הצדיק שמח כל כך למשמע הבשורה, ויצא במהירות החוצה, לקבל את האורח. אך מה רבה הייתה אכזבתו כאשר חתנו ירד מהעגלה. מרוב צער, נפל והתעלף².

בני הבית עוררו את הצדיק מעלפונו, ולא הבינו מה קרה, הרי החתן הגיע. ואז שמעו אותו אומר "הוא עוד לא הגיע... זה לא הוא..." – בכוונתו על המשיח... (מצפים ומספרים עמוד ט).

מהסיפור הזה אנו מבינים עד כמה הצדיק היה עסוק במחשבה על הגאולה, ולכן – כששמע 'הוא בא' המשיח היה הדבר הראשון שעלה בדעתו.

כשאנו מדברים על להכין את עצמנו, אחד הדברים שעלינו לעשות כדי להיות מוכנים – פשוט לצפות ולחכות לגאולה. בתפילה אנו מזכירים פעמים רבות את הגאולה ובית המקדש (בשכבה גבוהה אפשר לספור עם התלמידים כמה פעמים אנו מזכירים בשמו"ע, וכן במנחה, ערבית, ברכת המזון וכו'). בין השאר אנו אומרים: "כי לישועתך קיוינו כל היום". – האם אנו שמים לב לכך ואכן מחכים לישועה?

אחת השאלות ששואלים אדם בעולם האמת, זו השאלה "ציפית לישועה?" (שבת לא/א). הרמב"ם מתייחס לציפיה כחלק משמעותי באמונה ואומר כי "מי שאינו מחכה לביאתו" של המשיח – הוא כופר (הלכות מלכים יא/א)!

החיד"א אומר חידוש עצום: עצם הציפיה לגאולה, כבר מהווה זכות שתגרום לנו להיגאל. זה פירוש המילים "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח וקרנו תרום בישועתך, כי לישועתך קיוינו כל היום". כלומר, באיזו זכות מגיע לנו ש"את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח"? בזכות העובדה ש"כי לישועתך קיוינו כל היום". ובלשון החיד"א: "בשכר הקיווי כדאי שתגאלנו" (מדבר קדמות מערכת ק, אות טז).

ואכן, סיפורים רבים נאמרו על הציפיה לגאולה של גדולי ישראל.

כשהתקיימה ה"חתונה הגדולה" בז'לובין, שבה התחתנו צאצאיהם של אדמו"ר הזקן בעל התניא ושל רבי לוי יצחק מברדיטשוב, היה כתוב בנוסח הזמנה לחתונה כך: "החתונה תתקיים אי"ה בירושלים עיר הקודש ת"ו. אמנם, אם משיח צדקנו לא יבוא חלילה עד אז – תהיה החתונה בעיר ז'לובין".

החפץ חיים והבבא סאלי היו להם בגדים מיוחדים מוכנים בארון, לביאת המשיח.

על רבי משה מאוהעל שבהונגריה, מספרים שכל לילה, לפני השינה, היה מבקש משמשו שאם ישמע קול שופר – יעיר אותו.

² סיפור נוסף אודותיו: פעם הציעו לרב בעל "ישמח משה" לקנות דירה גדולה ונאה. השיב הצדיק: "למה לי לקנות בית פה, בחוץ לארץ? הרי עוד מעט יבוא משיח, וממילא אגור בירושלים עיר הקודש".

היכון, הכן – מוכנים לגאולה

שיעור לפרק ד

בגלל אבות
תושיע בנים

לאחד מחסידי ה"צמח צדק" היה בית מסחר ואכסניה, שהיה חוכר מאת הפריץ. בכל שנה היה חותם על חוזה לשנה ומשלם את דמי השכירות מראש – עשרה רובל. פעם שלח את בנו אל הפריץ כדי לערוך את החוזה ועלה בדעת הבן כי אולי כדאי יהיה לערוך את החוזה לחמש שנים, וכן עשה. בדרך זו הרוויח עשרים רובל, שכן, במקום לשלם חמישים רובל, נאות הפריץ להסתפק בשלושים בלבד. כאשר חזר הבן אל אביו וסיפר לו על העסק המוצלח שעשה, גער בו אביו: "לא זו בלבד שלא חסכת לנו עשרים רובל, אלא שבזבזת עשרים. שהרי אנו מאמינים באמונה שלימה בביאת המשיח, שבוודאי יבוא השנה ולחינם שילמת עבור ארבע שנים..."

כיצד נכין את עצמנו ונחכה לגאולה?

☑ נציג בפני הילדים קופסה מלאה בפתקים ונאמר לילדים שאנו עורכים הגרלה, ומי שיצא בגורלו הפתק הזוכה יקבל מתנה. את הפתק הזוכה המורה שומר אצלו, וכך הילדים מוציאים כולם פתקים ריקים. אחרי כמה ילדים המורה ישאל את הילדים: האם אתם רוצים להפסיק? אולי נותר על ההגרלה? סביר להניח שהילדים יבקשו להמשיך, ורק כעבור משך זמן המורה יכניס את הפתק הזוכה להגרלה. (אפשרות אחרת – לספר את המשל: מעשה באדם שהיה לו שטר כסף יקר מאוד, שנפל לארגז גדול מלא ניירות. חיפש האיש, וכבר בדק אלפי ניירות ועוד לא מצא את השטר. האם כדאי לו להפסיק לחפש בארגז? נראה לכם שהוא יתייאש? בודאי שלא! הכסף יקר וחשוב, ובטוח ימצא בקרוב).

☞ נערוך דיון: האם הסכמנו לוותר בקלות על הזכייה? איך הרגשנו אחרי שאף אחד לא זכה?

כך גם לגבי הגאולה, לפעמים אנו חושבים – כבר כל כך הרבה שנים עם ישראל בגלות, איך פתאום יבוא משיח? אלא, שכל יום שעובר בגלות צריך לחזק את תקוותינו שהיום תבוא הגאולה.

- **מחשבה:** לחשוב, ללמוד ולהתעסק בענייני משיח – כמו שאנו עושים כעת. הלימוד מעורר אצלנו רצון וצפייה, וגם עוזר לנו להבין שהגאולה צריכה לבוא בכל רגע ממש. ככל שעובר הזמן סימן – אל לנו להתייאש, אלא להתחזק שאנו קרובים יותר לגאולה. חכמים אמרו "כל העוסק בתורת עולה – כאילו הקריב קרבן עולה", וכאשר אנו לומדים על הגאולה בית המקדש, בכך אנו פועלים ומזרזים זאת. הרבי מקוצק אמר: אליהו הנביא אינו נכנס דרך הדלת, אלא דרך הלב. כאשר נלמד נכין את לבנו לגאולה.

מדברי הרבי: "כדי לפעול התגלות וביאת משיח תיכף ומיד – על כל אחד ואחד מישראל... להוסיף בלימוד התורה (במיוחד) בענייני משיח וגאולה, ומה טוב – שהלימוד יהיה בעשרה... שעלידי"זה הולכת וגדלה ההשתוקקות והציפייה לביאת המשיח (ספר השיחות ה'תנש"א ב/501).

- **דיבור:** להתכוון יותר בתפילה, כאשר אנו מבקשים על הגאולה. לשדר בדיבור שאנו קרובים לגאולה, וזה לא משהו מופשט ומעורפל. למשל כששואלים אותנו 'מה נשמע?' אפשר לענות "ב"ה, מחכים לגאולה".

סיפר הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד, רבה של ירושלים: בעת שלמדתי בישיבה הגדולה בפרשבורג אצל מורי ורבי בעל ה"כתב סופר", שמעתי פעם אשה ששאלה את חברתה מה בישלה היום. השיבה החברה כי בישלה שעועית. "ומה תבשלי מחר?", שבה ושאלה. "חס וחלילה – החזירה לעומתה חברתה – אל תפתחי פה לשטן, אם חלילה משיח לא יבוא עד מחר, אבשל עדשים..."

- **מעשה:** להכין בגד חגיגי שאותו נלבש בביאת משיח, וכן להוסיף ב'לבושים' רוחניים – מעשים טובים. בנות – הכנת תופים, בדומה למרים ונשות מצרים שהכינו תופים מתוך אמונה שיגאלו.

היכון, הכן – מוכנים לגאולה

שיעור לפרק ד

בגלל אבות
תושיע בנים

חז"ל מכנים את הילדים "משיחי". מבוגרים שקועים ומוטרדים מדאגות היום ויום ולפעמים זה מבלבל אותם מענייני הנשמה. לעומת זאת, דווקא אצל ילדים הקדושה יותר בגילוי, והאמונה הפשוטה לביאת משיח מאירה מתוך הילדים וממלאת את ישותם.

בגאולת מצרים היו אלו הילדים הראשונים להבחין בגילוי האלוקי – "הם הכירוהו תחילה". אין פלא, כי גם בדורנו הקב"ה מחכה לתפילתם וזעקתם של ילדי ישראל, ובזכותם נצא כולנו מגלות לגאולה.

✍ התלמידים ימלאו את משימה 2 בדפים – כיצד נכין את עצמנו לגאולה.

חלק שני: להכין את הדירה

לפני שבת אנו מצחצחים את הבית³. גם לפני שמגיע אורח חשוב אנו משתדלים שהבית יהיה מסודר ונאה. עד כה, דברנו כיצד להכין את עצמנו לגאולה. כעת, עלינו לחשוב גם איך להכין את העולם – שיהיה מוכן לגאולה, שיהיה ראוי להיות "דירה לה".

🗨 איך נכין את העולם לגאולה?

ידוע הסיפור כי הבעש"ט עשה עליית נשמה ושאל את המשיח "אימתי קאתי מר?", והמשיח ענה "כשיפוצו מעיינותיך חוצה"⁴. אם כן, הפצת תורת החסידות מקרבת את הגאולה ועלינו להפיץ את תורת החסידות לכל מקום ולכל יהודי⁵. לכן, הרבי שלח שליחים לכל העולם, כדי שהיהדות תגיע לכל מקום ולכל יהודי בעולם.

איך אנו נעשה זאת?

- אפשר להזמין שכנים/חברים לומר אתנו את 12 הפסוקים
- לחזור בעל פה תהלים, משניות ותניא במקומות אליהם אנו מגיעים וכך מחדירים קדושה וחסידות בעולם

✍ התלמידים ישלימו משימה 3 בדף: איך להכין את העולם לגאולה.

³ לשכבה גבוהה אפשר להעמיק ולהביא את דברי הרמב"ן על בראשית פרק ב פס' ג, המקביל בין ששת ימי הבריאה ושבת לששת אלפים שנה בהן אנו מכינים את העולם לאלף השביעי – גאולה.

⁴ המקור המלא: ודע כי בראש השנה עשיתי עליות נשמה, כידוע לך, וראיתי דברים נפלאים במראה, בלתי אפשרי לספר, ועליתי מדרגה אחר מדרגה עד שנכנסתי להיכל המשיח, ששם לומד המשיח תורה עם כל התנאים והצדיקים, ושם ראיתי שמחה גדולה... ושאלתי את פי משיח: אימתי אתי מר (מתי יגיע אדוני)? והשיב: בזאת תדע, בעת שיתפרסם לימודך ויפוצו מעיינותיך חוצה (מכתב הבעש"ט לגיסו רבי גרשון מקיטוב).

⁵ הוספה לשכבה גבוהה: החסידות מגלה לנו את סודות התורה, וזוהי טעימה מתורתו של משיח, שתתגלה לעתיד לבוא, שכן בימות המשיח יתגלו סודות התורה. למה הדבר דומה? לאדם שעומד מעבר לקיר ומקשיב לשיחה המתנהלת בחדר. אמנם, הוא אינו קולט את כל השיחה, אלא רק מילים בודדות. אך כאשר ישמע את תוכן השיחה פעם שניה, יבין את היטב את מה ששמע בתחילה. היום, סמוך לגאולה אנו לומדים את תורת החסידות, אך מבינים חלק קטן. בגאולה, כשנלמד מתורתו של משיח, נבין היטב את מה שאנו לומדים היום.